

Ajattelua arvoista

Tämä numero alkaa kahdella arvoja ja arvojohtamista käsittelevällä artikkelilla. Tämä ei ole sattumaa. Arvokeskustelu on ollut osa hallinnon tutkimusta kautta aikojen, mutta aihealueen analyysien monipuolistuminen ja uudistuminen osana hallintotieteellistä tutkimusta on syytä laittaa merkille yhtenä tutkimuskenttämme kehityksen piirteenä.

Pohdittaessa arvoja ja arvojen merkitystä organisaatioiden johtamiselle muistuu mieleeni väistämättä Geert Hofsteden ehkäpä klassikoksikin luokiteltava teos vuodelta 1980, jossa hän analysoi kulttuurin ja johtamisen vuorovaikutusta ja tulee näin määritelleeksi myös monia arvoihin liittyviä tekijöitä. Kyseinen teos palautui mieleeni katsoessani kotimaista ”Pääministeri” elokuvaa. Erityisesti kiinnitin huomiota elokuvan maskuliinisuus versus feminiinisyys ulottuvuuteen, joka kyseisessä elokuvassa oli silmiin pistävä. Toisin sanoen, Hofstedeläisenä tulkintana maskuliinisuuden arvot näyttäytyvät mitattavina ja konkreettisina. Niihin liittyvät sellaiset elementit kuin pärjääminen, taloudelliset saavutukset tai kilpailuhenkisyys. Sen sijaan feminiinisiä arvoja kuvataan ihmisten välisen vuorovaikutuksen, toisista huolehtimisen ja jopa vaatimattomuuden termien kautta. Myönnän, että tässä esiin nostamaani tutkimusta on kritisoitu runsaasti, erityisesti sen arvoproblematiikan mustavalkoisuudesta ja stereotyyppisestä ajattelusta. Tästä huolimatta pohdin itsekseni, miksihän elokuvan (olkoonkin suurelta osin fiktiivinen) arvomaailma ilmensi selkeästi asioita, jotka toistivat tuota edellä kuvattua, sukupuolisävytteistä arvomaailmaa. Onko suomalainen politiikka, hallinto ja johtaminen pohjimmiltaan vieläkin varsin stereotyyppistä?

Sosiaali- ja terveyshallintotieteilijänä minua on aika ajoin kiinnostunut arvokeskustelu erityisesti hyvinvointiyhteiskunnan kehityksen näkökulmasta. Onko esimerkiksi niin, että pohjoismaiset hyvinvointiyhteiskunnat ovat arvopohjansa kannalta samankaltaisia, entä näkykö tuo samankaltaisuus myös hyvinvointipalvelujen järjestelmässä ja rakenteissa? Ideaalitasolla tähän on helppo vastata myöntävästi. Olemmehan oppineet, että pohjoismainen hyvinvointivaltio on peruseriaatteiltaan kiinnittynyt Ranskan vallankumouksen arvoihin. Vapaus, veljeys ja tasa-arvo ovat pohjoismaisen hyvinvoinnin peruseriaatteita.

Mutta, mikä on todellisuus – näyttäytyvätkö edellä esitetyt termit sittenkin tylsinä, vanhentuneina ja nyky-yhteiskuntaan huonosti sopivina? Itse asiassa tähänkin on helppo vastata myöntävästi. Tämän päivän hyvinvointiyhteiskunnassa tasa-arvo, sen perimmäisessä merkityksessään, on menettänyt vaikutusvaltaansa. Sen sijaan arvot, jotka kumpuavat talouden, valinnanvapauden ja markkinoiden kentästä ovat saaneet laajaa jalansijaa. Sanotaan, että hyvinvointiyhteiskunnan järjestelmäkokoisuus ei kestä ilman laajaa yksityistämistä, markkinaehtoistamista tai toiminnan tehostamista.

Julksen keskustelun, politiikkaohjelmien ja monien tutkimusten varassa näyttää siis siltä, että suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittäminen vaatii ratkaisuja, joiden tekeminen ei ole mahdollista perinteisen ajattelun varassa. Tarvitaan uutta ajattelua, jossa perinteisten arvojen rinnalle nostetaan nyky-yhteiskunnan toiminta-

kenttää ja sen rajapintoja luotaavat arvot. Mukavaa, että hallintotieteilijät ovat aktiivisesti mukana tässä keskustelussa.

Hallinnon Tutkimus -lehti on mukana eurooppalaisessa tietojärjestelmässä, joka kokoaa yhteen eri maiden hallintotieteellisen alan aikakauskirjojen artikkelit ja saattaa ne helposti käytettäväksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että myös Hallinnon Tutkimuksessa julkaistujen artikkeleiden englanninkieliset abstraktit ovat vapaasti eurooppalaisten lukijoiden saatavilla. Tästä syystä kirjoittajien kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää entistäkin enemmän huomiota artikkelien englanninkielisiin abstrakteihin siten, että ne ovat mahdollisimman valaisevia ja huolellisesti tehtyjä. PA@ BABEL -tietokanta löytyy osoitteesta <http://soc.kuleuven.be/io/egpa/pub/index.htm>.

Pirkko Vartiainen